

Bewaarder van de Nederlandse liedtraditie

Met zijn radioprogramma bewees Ate Doornbosch dat Nederland een rijke volksliedtraditie kent.

De liedverzamelaar en radiomaker Ate Doornbosch is vrijdag 23 juli na een kort ziekbed in zijn woonplaats Schiedam overleden. Hij werd 84 jaar oud.

Met zijn wekelijkse radioprogramma *Onder de groene linde* – eerst voor de VARA, later de NRU (nu NOS) – ontcrachtte Doornbosch het hardnekkige vooroordeel dat Nederland niet over een rijke en waardevolle volksliedtraditie zou beschikken.

Het oorspronkelijke plan omvatte een reeks van tien afleveringen,

maar het werden er uiteindelijk 1.316, uitgezonden tussen 1952 en 1994.

Gewapend met een draagbare bandrecorder (maar dan wel zo eentje van 12 kilo) en notitieblok reisde Doornbosch door het land om opnamen te maken van liederen die vooral oudere plattelandsbewoners zich herinnerden.

In een televisiedocumentaire over Doornbosch uit 1964, te vinden op de dvd in de monumentale box *Onder de groene linde* (9 cd's, dvd en boekwerk) die twee jaar geleden in samenwerking met het Meertens Instituut tot stand kwam, is goed te zien hoe hij in de loop der tijd een eigen interviewtechniek had ontwikkeld om zijn respondenten te helpen zich bepaalde dingen stapsgewijs beter te herinneren. De box werd vorig jaar

Ate Doornbosch maakt opnamen bij Tijs Pals, Terschelling, 1966.

onderscheiden met een Edison voor 'bijzondere uitgave van historische aard' en kreeg tevens de Jahrespreis der Deutschen Schallplattenkritik.

Volgens prof. Louis Grijp van het Meertens Instituut, dat het enorme archief van Doornbosch met ruim vijfduizend veldopnamen beheert,

de betekenis van Doornbosch voor de Nederlandse liedtraditie vergelijkbaar met die van Alan Lomax voor de Amerikaanse. Dankzij de Nederlandse Liederenbank is ook het complete archief van *Onder de groene linde* tegenwoordig online te raadplegen.

Doornbosch, die naast zijn radiowerk sinds 1966 een aanstelling had bij het Meertens Instituut om zijn eigen verzameling wetenschappelijk te documenteren, komt als Jaring Elshout voor in de roman *Het Bureau* van J.J. Voskuil. Vorig jaar werd Doornbosch in zijn geboorteplaats Nuis geëerd met een naar hem vernoemd bankje, dat uiteraard werd geplaatst onder een linde.

Ton Maas

liederenbank.nl

Onder de groene linde – I.M. Ate Doornbosch

Hulde voor het artikel naar aanleiding van het overlijden van Ate Doornbosch (Kunst, 31 juli). Geheel terecht stelt het artikel dat Ate Doornbosch succesvol aantoonde dat Nederland wel degelijk een rijke volksliedtraditie kent. Het is daarmee niet overdreven om hem als de Alan Lomax van de lage landen te betitelen. De volksliederen die hij met bandrecorder opnam op boerenerven konden op dat moment (vooral jaren vijftig en zestig) nog uit het parate geheugen van veelal oudere mensen worden opgetekend. Het betrof liederen die veelal mondeling van generatie op generatie werden overgedragen. Het lijkt mij evident dat de moderne tijd en de moderne media (radio, televisie en de digitale media) aan deze mondelinge overdrachtstraditie een einde hebben gemaakt.

Wat niet wordt verteld is dat er in de jaren zeventig een interessante symbiose ontstond tussen het werk van Doornbosch en een groep jonge popmuzikanten, waarvan de groeipen Fungus en iets later Wolverlei de

belangrijkste representanten waren. Deze jonge muzikanten vlooiden met passie en interesse het archief van Doornbosch uit om liederen te selecteren en in een gerevitaliseerde vorm in hun eigen repertoire op te nemen. Zij zagen zich daarbij niet als archivaris of volksmuziekpuristen. Fred Piek (Fungus) zei hierover in de NPS-documentaire *Single luck* over hun hit *Kaapren Varen*: 'Het viel ons bij de muzikanten die wij interessant vonden zoals The Band op dat zij putten uit hun rijke muziekhistorie. Het lag voor ons voor de hand dat wij datzelfde zouden doen met onze bronnen.'

Daarnaast zagen zij het net als andere folkrockmuzikanten in de idealistische jaren zeventig als een heilige missie om dit erfgoed (onder eigen artistieke condities) terug te brengen bij het volk. Even leek het erop dat men hierin zou gaan slagen. Hun eerste album uit 1974 verkocht een 18.000 exemplaren en *Kaapren Varen* werd een serieuze hit. Daarna werd het echter stiller en stiller, al gingen de muzikanten van Fungus

en later Wolverlei onverdroten door met hun titanenarbeid. Na *Wind tegen*, het laatste album van Wolverlei uit 1980 was het voorbij met de Nederfolkrevisie.

Ook in Ierland en Engeland lag het hoogtepunt van de folkrockrevival in de jaren zeventig, maar daar worden de monumenten uit deze periode in ere gehouden. Hoogtepunten als *Lief and Liege* van The Fairport Convention zijn nog steeds verkrijgbaar.

Dit kunnen we niet zeggen van de producten van eigen bodem. Het magistraal gearrangeerde *Wind tegen* is zelfs nooit op cd verschenen. Voor volksmuziek geldt toch dat de liederen telkens opnieuw door een volgende generatie nieuw leven wordt ingeblazen. Ate Doornbosch toonde aan dat onze volksliedhistorie prachtige melodien herbergt met soms humoristische zelfs schalkse teksten en soms indringende verhalen over persoonlijke drama's. Muziek die de aandacht van opeenvolgende generaties verdient.

Albert Steltenpool, Velsersbroek